

Київський національний університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук і права
«Затверджую»

Шифр Спеціальності 052	Спеціальність «Політологія», ОП «Політичний менеджмент».	Сторінка 1 з 4
---------------------------	---	----------------

Завідувач кафедри
_____ Перегуда Є.В. _____

30 червня 2023 р.

Розробник силабуса
_____ Яхно О.О. _____
_____ Мотузенко Б.І. _____

СИЛАБУС ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ВК12
2) Навчальний рік: 2023-2024
3) Освітній рівень: бакалавр
4) Форма навчання: денна
5) Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 052 «Політологія», ОП «Політичний менеджмент»
7) Статус освітньої компоненти: обов'язкова
8) Семестр: 5
9) Контактні дані викладача: доцент, к.соціол.н. Мотузенко Богдан Ігорович Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті: http://surl.li/fkked Контакти: (044)261-55-66; (050)730-55-48; motuzenko.bi@knuba.edu.ua доцент, к.п.н. Яхно Олексій Олександрович Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті: http://surl.li/fkked Контакти: (044)261-55-66; (097) 412-24-16; yakhno.oo@knuba.edu.ua; oleksii.yakhno@gmail.com
10) Мова викладання: українська
11) Пререквізити «Історія філософії та філософської думки», «Політичні системи та режими сучасності», «Громадянське суспільство як політичний інститут»
12) Мета курсу полягає в ознайомленні студентів з основними теоретичними та логіко-методологічними принципами соціологічного дослідження як виду соціального наукового пізнання, в засвоєнні ними понятійного апарату процесу соціологічного дослідження, в здобутті студентами базових знань з теорії, методології, методики соціологічного дослідження, сучасних методологічних концепцій, основ методології наукового пізнання, методикою наукових досліджень у соціальних науках, у набутті студентами знань та умінь дослідження соціальних явищ соціологічними методами. Підготовка студентів передбачає не тільки засвоєння теоретичного матеріалу щодо соціологічних методів збору емпіричної інформації, її обробки та інтерпретації, але й формування навичок в цій царині соціології.

№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на програмні компетентності
1.	ПРН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК04 СК03 СК05 ДСК01

		Шифр Спеціальності 052	Спеціальність «Політологія», ОП «Політичний менеджмент».	Сторінка 1 з 4
2.	ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК СК03 СК05 СК08 ДСК03
3	ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК СК03 СК05 СК08 ДСК01
4.	ПРН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК04 СК03 СК08 ДСК03
5.	ПРН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК04 СК03 СК08 ДСК01 ДСК03
6	ДПРН01. Вміти готувати пропозиції стосовно розгляду, ухвалення й утілення в життя політичних рішень.	Обговорення під час занять, написання есе, тестове опитування, індивідуальне завдання	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК04 СК03 СК05 СК08 ДСК03

14) Структура курсу

Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Контрольна робота	Самостійна робота здобувача, год.	Форма підсумкового контролю
16	14		1	60	Залік
Сума годин:					90
Загальна кількість кредитів ECTS					3,0
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:					30(1,0)

15) Зміст курсу

Тематика лекційних та практичних занять

Лекції

МОДУЛЬ 1. Теорія соціологічного дослідження

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження

Тема 1. **Теорії, парадигми і системи понять в соціологічному дослідженні. Актуальні проблеми теорії та методології соціологічних досліджень** (2 год.).

Тема 2. Дослідницькі та методологічні стратегії і види соціологічних досліджень. Організаційні та етичні питання соціологічного дослідження (2 год.).

МОДУЛЬ 2. Методологічний компонент соціологічного дослідження

Змістовий модуль 2. Методики, стратегії, техніки та процедури соціологічного дослідження

Тема 3. Програма соціологічного дослідження: методологічна та методична частини (2 год.).

Тема 4. Вибірка: типи та процедури відбору. Вибірковий метод та методи вимірювання соціальних характеристик. (2 год.).

МОДУЛЬ №3. Методичний компонент програми соціологічного дослідження

Змістовий модуль 3. Соціологічні методи збору даних.

Тема 5. Методи спостереження та експерименту в соціології (2 год.).

Тема 6. Анкетування як метод опитування (2 год.).

Шифр Спеціальності 052	Спеціальність «Політологія», ОП «Політичний менеджмент»,	Сторінка 1 з 4
---------------------------	---	----------------

МОДУЛЬ № 4. Збирання та обробка даних

Змістовий модуль 4. Соціологічні методи збору та обробки даних

Тема 8. Контент-аналіз. Соціометричний та біографічні методи як методи обробки і аналізу даних (2 год.).

Практичні заняття

МОДУЛЬ 1. Теорія соціологічного дослідження

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження

Практичне заняття 1. Теорії та актуальні проблеми методології в соціологічному дослідженні. Методологічні стратегії та види соціологічних досліджень (2 год.).

МОДУЛЬ 2. Методологічний компонент соціологічного дослідження

Змістовий модуль 2. Методики, стратегії, техніки та процедури соціологічного дослідження

Практичне заняття 2. Організаційні та етичні питання соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження: методологічна та методична частини (2 год.).

Практичне заняття 3. Вибірка: типи та процедури відбору. Вибірковий метод та методи вимірювання соціальних характеристик. (2 год.).

МОДУЛЬ №3. Методичний компонент програми соціологічного дослідження

Змістовий модуль 3. Соціологічні методи збору даних.

Практичне заняття 4. Методи спостереження та експерименту в соціології (2 год.).

Практичне заняття 5. Анкетування як метод опитування (2 год.).

Практичне заняття 6. Методи інтерв'ю та фокус-груп у соціологічних дослідженнях. (2 год.).

МОДУЛЬ № 4. Збирання та обробка даних

Змістовий модуль 4. Соціологічні методи збору та обробки даних

Практичне заняття 7. Контент-аналіз. Соціометричний та біографічні методи як методи обробки і аналізу даних (2 год.).

Індивідуальне завдання

1. Особливості формування дослідницького інструментарію. Правила складання анкет
2. Обробка, аналіз та інтерпретація якісних даних.
3. Організація польових соціологічних досліджень.
4. Особливості проведення соціологічних досліджень в політичній сфері.
5. Принципи методологічного об'єктивізму, раціоналізму, сцієнтизму, верифікації, операціоналізації.
6. Методика, процедури та техніка соціологічного дослідження.
7. Специфіка вивчення та дослідження при вивченні громадської думки, в сфері міжнародних відносин
8. Нормативно-правові та етичні вимоги до здійснення експериментальних досліджень в Україні
9. Принципи моделювання трактування та пояснення підсумків соціологічного дослідження.
10. Основні складові теорії соціометрії Дж. Морено. Особливості проведення соціологічних досліджень в сфері економіки та маркетингу.
11. Ключові етапи пошуків нових методологічних підходів.
12. Класифікація методологічних підходів до проведення соціологічного дослідження.
13. Логіка науки та концепція „мовних ігор” Л. Вітгенштайна.
14. Специфіка проведення соціологічних досліджень в сфері культури та освіти
15. Проблема демаркації, поняття фальсифікації у К. Поппера.
16. Особливості проведення соціологічних досліджень в ЗМІ, в сфері управління.
17. Наукові революції в філософії науки Т.Куна.
18. Актуальність вивчення соціальних мереж у ХХ ст..
19. Методика контент-аналізу Г.Лассвелла — Б.Берельсона.
20. Соціоматриця та принципи її побудови в соціометричних дослідженнях.
21. Нормативні аспекти здійснення спостережень.
22. Тематичний склад, проблеми і завдання до анкети
23. Організаційні особливості та складності проведення якісного фокус-групового соціологічного дослідження.
24. Методологічний «анархізм» П.Фейєрабенда.
25. Нормативно-правові та етичні вимоги до процесу здійснення соціальних спостережень в Україні.
26. Методологічні, методичні та процедурні вимоги до розроблення інструментарію соціологічного дослідження.

27. Специфіка проведення соціологічних досліджень в сфері етно-соціальних відносин.
28. Метод фокус-групи в контексті методів емпіричної соціології.
29. Вимоги, які висуваються до інтерв'юера.
30. Етичні аспекти експериментальних досліджень явищ соціальної реальності.
31. Основні помилки формулювання запитань та набору відповідей в опитуванні.
32. Проблеми встановлення емпатії під час проведення інтерв'ю.
33. Проблема взаємовпливу суб'єкта й об'єкта у процесі спостереження.
34. Перехід від кількісних до якісних методів в соціальних науках.
35. Шкали Гутмана і Лейкерта як техніки вимірювання соціальних процесів.
36. Шкали Тьорстоуна і Богардуса як методи вимірювання.
37. Семантичний диференціал Ч. Осгуда.
38. Психосемантика в дослідженні картини соціальної реальності.
39. Проективний малюнок у вивченні стереотипів.
40. Методика незакінчених речень.
41. Методологічна дилема «кількісне-якісне» в предметному полі соціології.
42. Основи якісного підходу до вивчення явищ соціальної реальності.
43. Валідність, надійність, репрезентативність як критерії якості вибірки.
44. Природа та характер помилок вибіркового дослідження.
45. Програмування соціологічного дослідження: методологічний та методичний компонент, їх характер і завдання.
46. Взаємозв'язок між проблемою, об'єктом і предметом дослідження.
47. Пізнавальна та предметна сторони постановки проблеми дослідження.
48. Етичні виміри досліджень в соціології
49. Стратегії дослідницького пошуку в предметному полі соціології
50. Парадигми і теорії в соціологічному дослідженні.

Контрольні питання до заліку.

1. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового дослідження
2. Класифікація методів соціологічних досліджень
3. Якість соціологічної інформації як методологічна проблема
4. Методологічні засади розробки програми соціологічного дослідження
5. Професійна етика соціолога як фактор його методологічної культури
6. Історія становлення методологічних підходів в емпіричних соціологічних дослідженнях
7. Загальна характеристика якісного підходу соціологічних дослідженнях.
8. Правила складання анкет та опитувальних листів.
9. Формування звітів за результатами соціологічного дослідження.
10. Сутність та місце якісного підходу в структурі соціологічного знання.
11. Загальна характеристика кількісного підходу соціологічних дослідженнях.
12. Метод опитування в кількісних соціологічних дослідженнях.
13. Особливості формування дослідницького інструментарію
14. Використання соціологічного експерименту в кількісних дослідженнях.
15. Контент-аналіз як кількісний аналіз даних документальних джерел.
16. Медіа-дослідження як ключова сфера використання соціологічних методів.
17. Методи статистичної обробки соціологічної інформації.
18. Організація польового етапу кількісного соціологічного дослідження.
19. Різновиди методологічних підходів до проведення соціологічного дослідження
20. Теоретичні та історичні засади розвитку якісної методології.
21. Електоральна соціологія як сфера використання кількісних соціологічних методів.
22. Підготовка звіту за результатами якісного дослідження.
23. Особливості застосування глибинних інтерв'ю в соціологічних дослідженнях.
24. Методичні та організаційні аспекти фокус-групових досліджень.
25. Включене спостереження у системі методів якісних соціологічних досліджень.
26. Використання методу аналізу документів в якісній традиції.
27. Дослідницька стратегія кейс-стаді: сфера застосування, процедурні особливості.
28. Біографічний метод в якісних соціологічних дослідженнях.
29. Обробка, аналіз та інтерпретація якісних даних.
30. Невключене спостереження як метод якісного соціологічного дослідження
31. Етнографічний метод в якісних соціологічних дослідженнях.
32. Особливості структурованого та неструктурованого інтерв'ю в соціологічних дослідженнях.

33. Особливості анкетування як метод збору соціологічної інформації.
34. Інтерпретація та операціоналізація основних понять як процедурні складові соціологічного дослідження.
35. Опитування як найбільш поширений метод збору соціологічної інформації.
36. Метод експертної оцінки.
37. Вибірковий метод соціологічного дослідження та репрезентативність вибірки.
38. Аналіз результатів соціологічного дослідження.
39. Розробка гіпотез для конкретного соціологічного дослідження.
40. Сутність проведення соціологічного дослідження методом соціометрії.
41. Планування соціологічного дослідження в межах кількісної і якісної методології.
42. Компоненти програми соціологічного дослідження.
43. Формулювання та обґрунтування проблеми дослідження
44. Визначення об'єкта і предмета дослідження
45. Розробка мети і завдань дослідження
46. Теоретична інтерпретація основних понять
47. Вибір і опис методів збирання первинної соціологічної інформації.
48. Особливості проведення соціологічних досліджень політичної сфери.
49. Експериментальні методи в соціології.
50. Специфіка вивчення та дослідження політичної сфери, при вивченні громадської думки.
51. Структурно-функціональний та системний підходи.
52. Специфіка дослідження сфери міжнародних відносин.
53. Загальні, спеціальні, аналітичні, експериментальні, ігрові методи наукового пізнання.
54. Описовий метод в історії соціологічної думки.
55. Теорії, парадигми і системи понять в соціологічному дослідженні.
56. Позитивістська наукова парадигма.
57. Феноменологічна соціологія.
58. Етнометодологія як методологічний підхід
59. Символічний інтеракціонізм як пізнавальна модель.
60. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

16) Основна література

Підручники

1. Гіденс Е. Соціологія. - К: Основи, 1999. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-11883.html> (дата звернення: 01.06.2023).

Навчальні посібники

1. Балановський Я.М. Соціологія: організація емпіричного дослідження. Умань: Візаві, 2019. 470 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10780/1/%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA%20%282%29.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
2. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. – Друге вид. доп. і перероб. – Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006. – 167 с. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/376/1/metodolog.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
3. Дворецька Г. В. Соціологія: навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - С. 380 - 389. URL: <https://studfile.net/preview/9700642/> (дата звернення: 01.06.2023).
4. Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. / Н. В. Рожанська, О. М. Дрожанова, О. А. Онофрійчук за наук. ред. І. А. Мейжис, В. Л. Гавелі. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 336 с. URL: <http://surl.li/cgyjg> (дата звернення: 01.06.2023).
5. Соціологія: навч. посіб. / за ред. С. О. Макеєва. - 4-те вид., переробл. і доповн. - К.: Знання; КОО, 2008. - С. 452-463. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-174.html> (дата звернення: 01.06.2023).
6. Якісні дослідження в соціологічних практиках: навчальний посібник / За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2009 400 с. URL: https://i-soc.com.ua/assets/files/library/gs_ok.pdf (дата звернення: 01.06.2023).

Конспекти, курси лекцій

1. Паніна Н. Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій. - 2-ге вид., доповн. / Н. Паніна - К.: Інститут соціології НАН України, 2007. - С. 21-50. URL: <http://surl.li/cgynw> (дата звернення: 01.06.2023).

Методичні рекомендації

Шифр Спеціальності 052	Спеціальність «Політологія», ОП «Політичний менеджмент»,	Сторінка 1 з 4
---------------------------	---	----------------

1. Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Теорія та методика соціологічного дослідження: методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2021.
2. Максимович О.В. Основи методології та методів соціологічних досліджень: навчально-методичний комплекс для студентів напряму 0301 «Філософія» / О. В. Максимович. - Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. -

17) Додаткові джерела

Монографії, наукові статті

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження. Київ: Дух і Літера, 2015. 380 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdf (дата звернення: 01.06.2023).
2. Брік Т. Про що мовчать соціологи. Які дані масових опитувань ми аналізуємо? // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2009. - № 3. - С. 207-213
3. Додаток Е.1 Програма анкетування учасників першого циклу моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти», 2018 р. URL: <http://surl.li/lzdtk> (дата звернення: 01.06.2023).
4. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: моделі та практики: монографія - К.: Центр вільної преси, 2003. С. 21-40. URL: <http://i-soc.com.ua/assets/files/book/kostenkoskokova/kostenko.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).
5. Середа О.С., Степанова М. В. Процедура вимірювання в соціології: сутність та особливості // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2015 №2 (27). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229859181.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).

Інформаційні ресурси

<http://library.knuba.edu.ua/>. Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури.
<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3473>. Освітній сайт КНУБА. Дисципліна «Теорія та методика соціологічного дослідження».

18) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання				Індивідуальне завдання	Сума балів
M1	M2	M3	M4		
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4		
20	20	20	20	20	100

19) Умови допуску до підсумкового контролю:

Система оцінювання знань студентів включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

Поточний і модульний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, захисту індивідуальних завдань та тестового опитування.

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються студенту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

20) Політика щодо академічної доброчесності:

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.
2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Київський національний університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук і права

Шифр Спеціальності 052	Спеціальність «Політологія», ОП «Політичний менеджмент»,	Сторінка 1 з 4
---------------------------	---	----------------

21) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:
<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3473>